

**PENKTAS SKYRIUS,
kuriame pasakojama,
kaip prasidėjo keistoji kelionė autobusu**

Vakaras neatslinko nei ramus, nei nutviekstas romantiško saulėlydžio, kaip buvo žadėta kelionės reklamoje, o toks, kad baisesnio nesugalvosi, tarsi kas būtų prakeikęs vasarą ir už nuodėmes atėmęs saulę. Sulyti, vėjo košiami keleiviai rinkosi aikštelėje prie nusmurgusios parduotuvės, ten būriavosi ir su mūsų istorija nesusiję, tikrai ne į prabangą orientuoti vyrai, jų nejaudino žvarbus vėjas, o šildė taurieji gėrimai, saugomi užantyje ir kiauruose skrandžiuose, nuo jų dvelkė ne vasaros nuotykiams, o didelėm bėdom. Tuos nesimpatiškus vyrus mūsų romano herojai apeidavo lanku, brisdami per šlapią žolę, tįsdami lagaminus su prabangos dalykėliais, keikdami likimą, o ko jo nekeikti, jei jau pasitaikė tokia proga, ir keikdami tą likimą, kol kas mintyse, minčių juk niekas neskaito, nors suspaustos lūpos kalbėjo

aštriau už peilius, išgaląstus šašlykams pjaustyti, kad ne per daug ir ne per mažai riebalų, o gabaliukai vieno dydžio – du ant dviejų – kvadratukais. Lagaminininkai grūdosi užimti geriausių sėdynių kukliame autobuse, dėl vietų teko pakovoti, nes niekas nenori sėdėti šalia surukusios moterėlės ar stiklainiais apsikrovusio vyro – net jei tos personos būtų jie patys.

Kas norėtų savo vienintelį gyvenimą dalintis su tokiais nuobodomis.

Savo ryšius su tikrove jie paliko namie, ir tai nuostabu, kai jautiesi it paukštis, devynbalsis strazdas, iš narvelio paleistas į laisvę, – deja, šiuo atveju į audrą ir vėją, į tokių pat sutrikusių keistų strazdų kompaniją, ieškančią gyvenimo prasmės ir jaukaus lizdo, šilumos ir saulės, gal po ilgų sunkių dienų ten išauš naujesnis nei vakar rytas.

Sunkių dienų jie nebenorėjo.

Na jau ne, ačiū.

Kiekvienas iš šių keliautojų turėjo tikslą, į kurį vedė jų likimo knyga, o gal net keli tomai knygų. Jų likimo knygos buvo su giminės prakeiksmu, kuris įsiskverbia į sapnus, alsuoja į ausį miegančiam, o vos pabudus, net sunkiai dirbant, tas giminės prakeiksmas tranko per rankas, jis visada lydi ir niekada nesitraukia; giminės prakeiksmas velkasi it prakaito dvokas ar atvaizdas veidrodyje, nuo kurio gali pabėgti tik sudaužęs viso pasaulio veidrodžius, bet ir tai kažin.

Gera! įsižiūrėkite į tuos keliautojus: permirkusiais batais jie žliugsi per balas, velka savo sunkią naštą, o jų gyvenimai vis tirpsta – kaip pasaulyje nykstantys ledynai. Išdidūs, ap-
leisti, pavargę, visokie, kuriuos pamiršo palaiminti dangaus angelai ir pasiuntė į kryžkele, kad ir kur eisi, rasi tik susirietusią nuogą savo sielą.

Lijo.

Susivėle, lietaus nuplautais veidais žmonės stengėsi atgauti kvapą ir pažindinosi ankštoje erdvėje, raudonai nudažytas autobusas neatrodė didelis, nes toks ir nebuvo, greičiau mažas, pasakojant apie erdves, tai didumo jis buvo tarsi penki sujungti tualetai su vairu priekyje. Gal ankštumą galėtume vertinti ir kaip privalumą, juk mažasis namas ant ratų turėjo tapti ne tik keliavimo priemone, bet ir meilės nuotykių lizdeliais, jei pavyks sužaisti jausmų kortomis, nors toks šlykštus oras nežadėjo nieko gero, nebent nutiktų stebuklas.

Stebuklais niekas nebetikėjo.

– Padangos nepripūstos, – piktai spardė ratus susirinę vyrai, – dar šimtas kilometrų, ir nuriedėsime pragaran.

Moterys tik vyptelėjo. Pragaran tai pragaran. Tai nebuvo labai nepažįstama vieta. Visi keliautojai jautėsi ką tik iš ten pasprukę.

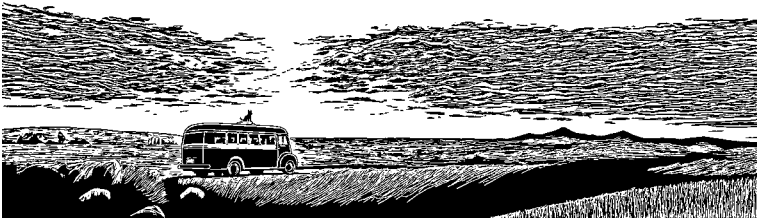
– Gal padėti pripūsti? – paklausė pritūpusi Sofija, ji buvo ką tik pasidažiusi lūpas, pasidažiusi ne pirmą kartą gyvenime, dažėsi ir per mokyklos išleistuves, ir per tėvų laidotuves ir nuoširdžiai tikėjosi, kad bus linksmesnių progų braškėmis

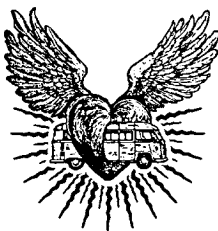
dvelkiančiam lūpdažiui, juk ne tam čia išsiruošė, kad jį išmestų, ir visi lengviau atsikvėpė, nes pragaras, kai pasirodė tokia žemiška, gyva Sofija, nebeatrodė toks bausis.

Sofija niekada nepūtė padangų ir nenutuokė, kad tai visiškai kitas veiksmas nei čiužinio pūtimas vaikystėje ir jis atliekamas dažniausiai degalinėse, paspaudus mygtuką, o ne pritūpus prie rato.

Visų juokas, o kai kurių net garsus prunkštimas šiek tiek sušildė atmosferą.

Jei Sofiją lygintume su gėle, ji galėtų augti vienoje lysvėje su bijūnais, jurginiais ar kitomis neišrankiomis gėlėmis, kurių kiti nevertina, o jos vis tiek žydi, nes kito kelio nėra.

**ŠEŠTAS SKYRIUS,
kuriame artimiau susipažįstame su Sofija
ir jos mamyte ligininėje**

– Jūsų mama vėl apsidirbo, susitvarkykite, dvokia visas koridorius! – šūktelėjo slaugytoja, Sofijai po nosimi makaluodama pilnais basonais.

Žalsvas, vos apšviestas koridorius atrodė nykiai net be mamos apsidirbimo, ten nekvepėjo niekuo, ką padorus žmogus norėtų uostyti ar matyti.

– Liucija, jūsų dukrytė atėjo! – garsiai riktelėjo ton pusėn, kur turėjo gulėti ligonė.

Ji ir gulėjo ten, o kur kitur, po nežinomos ligos, trenkusios lyg žaibas, čia viskas nuo nervų dėl tos niekam tikusios dukros. Liucija nebepaėjo, aukštesnės jėgos jai atėmė kojas ir galimybę judėti kur norėtų, vieną naktį dar ketino iššliaužti iš lovos kaip lėta sraigė, tyliai tyliai pasprukti pro langą ir grįžusi namo vėl įvesti tvarką, bet vos slinktelėjusi išvirto ant

grindų ir susilaužė riešą bei išsimušė priekinius dantis, dabar per burnos kampus tekėjo seilės kaip neišsakyta minčių jūra.

Kai slaugytoja ją įkėlė atgal, ponija Liucija liko nepatenkinta, bandė muštis sveikąja ranka, tik judesiai buvo silpnesni nei prie gaudyklės prilipusios musės.

Musių skraidžiojo nemažai, joms patiko kvapas.

Sofija, laikiusi maišelį su pižama ir skanėstais, klusniai nusekė slaugytojai iš paskos ir įėjo į palatą.

– Atsivilkai pagaliau. – Kilstelėjo galvą motina, žili plaukai nuklojo skystutėlę pagalvę, kur ne kur matėsi mėlyni gėlyčių raštai, permirkę nuo šimtų čia gulėjusiųjų prakaito. Šveplavo, išmuštus dantis skaudėjo, kažkodėl niekas neskubėjo jų gydyti, protezuoti ar kitaip puošti bambančią burną, gal todėl jos pyktis augo sulig kiekvienu sakiniu.

– Tėvą numarinau, dabar mane kankini, matai, kad guliu mėšlyne, galėjai anksčiau atvažiuoti, ko negalėjai, kas čia per negalėjimai, aš visada galėjau, kai tu gimei ir varei į palas nuolat, mano gražųjį chalataį apdirbai, pameni, nuo skalbimo man nagai nusilupo, kur basteisi dabar?

– Darbe užtrukau, – teisinosi Sofija, tarsi vėl būtų ta maža mergaitė, netyčia sudaužiusi vazą, tiesą sakant, brangių vazų jų namuose nebuvo, bet sudaužius net pigiausią lėkštę, kildavo triukšmas, lyg būtų išgrobstyti karalienės rūmai.

Senolė lovoje vartė akis ir sunkiai gargaliavo. Aptvarkyta nurimo, bet dukros nepaleido namo, o ir ką ten jinai veiksianti, tėvas jau miręs, niekšas gal šypsosi iš jos kančių, kvie-

čia užsukti, bet jau tikrai ji neketinanti ten vykti, o Sofija gali sau sėdėti kad ir iki ryto, juk tokia patogi kėdė, čia šilta, sutauptysianti namų šildymui, o sriubos kokios geros nuo jos vakarienės liko, dar apydrungnė – negi išpils.

Ir drebančiu pirštu bedė į drumzlinus likučius riebaluotoje lėkštėje.

– Jei viską mėtysi, nieko gyvenime neturėsi, bet čia jau, matyt, tavo įgimta bėda, paveldėjai iš prosenelio, tas durnius kortomis pralošė ūkį, o paskui iš piktumo pragėrė net kelnes, – šveplai nusikikeno Liucija ir garsiai krioktelėjo, gal iš prisiminimų laimės. – Tai tu valgyk tą sriubą, ko nevalgai, nevaidink čia turtuolės, ant dugno dar rasi tirščių, – švokštė lovoje jau beveik skeletas, linkęs sutaupyti visus pasaulio turtus, apie kuriuos nenutuokė niekas, greičiausiai net ji pati.

Ir niekam neatiduok mano inkstų, čia visi viską vagia, iš gyvos išpjaus, sapnavau, kaip juodi vanagai atskrenda ir kapoja kapoja man akis ir pilvą, lyg rytų „Napoleoną“, tą skanų su sviestu ir spanguolėmis, kaip norėčiau kąsnelio, pameni, kurį tetulė Klara kepavo, ji vogdavo tą sviestą, visi žinojo, kad vagia, bet kaip nevogsi, kai tiesiog jai panosėj stovėdavo sviesto piramidės, uogienių irgi paimdavo, gera pardavėja buvo, tokių dabar nerasi, visos bambeklės, amžinatilsį Klarai, tebūnie amžinas saldus gyvenimas tetulei, ko čia atsistojai, kokio dar torto, nebenoriu to torto, šūdas ten ne tortas.

– O tu žinai, dukra, – Liucija vėl kilstelėjo nuo patalo, – ta Klara su suknia, kur siuvosi tavo vestuvėms, jei tokios KADA įvyktų, KADA įvyktų? Ar girdi? Jei įvyktų. Tuo jau niekas ne-

tiki. Kaip tu mane nervini, vėl priaugai svorio ar čia kumpis prilipęs prie tavęs? – kalbėjo į miglotą šešėlį virstanti mama. – Tai ta brangioji tetulė man vis vaidenasi, ten prie tualetų, matai, matai ją? Su klostuota gėlėta suknia, kuodu, neleidžia man eiti, laiko užrėmusi duris, tai aš priversta daryti po savimi viską, net didžiuosius reikalus, užuodi turbūt mano siaubą, man šlykštu tie vaiduokliai, nenoriu su jais turėti reikalų, dar nužiūrės, nusineš į pragarą, nekenčiu pragaro, kartą išpeikiau jos tortą, kažkokį seną dvokiantį sviestą buvo pavogusi, nepasisekė, tai tiek pykino, vos gyva likau, kitą rytą atėjau pas ją ir visus vėmalus suverčiau ant grindų, o jai matai nepatiko, įsižeidė, tokia poniškos prigimties buvo, nors gi tik pardavėja, ko norėt, grindis ilgai valė, dar katė laižė, paskui katė padvėsė, neilgai kamavosi, tik savaitę, gal todėl ir vaidenasi, Sofija, ar girdi, ar tu kurčia – kniaukia kažkas po lova, privalai budėti ir mane saugoti, juk aš tave pagimdžiau, suteikiau gyvybę, kas tu būtum be manęs, nulis, vis tiek užsimaniau „Napoleono“, nebeužmigsiu, ko atsistojai? Neik niekur, atnešk man ryt, labai šviežio, spanguolių kad ne per daug, o sviestas su grietinėle nepašvinkę būtinai, ragauk pati, vis tiek esi stora, nepakenks, o dabar sėdėk, kol prašvis, prie šviesos jie nedrįs manęs liesti, neatiduok kepenų, širdies, sapnavau, kaip atplaukia rykliai ir kanda kanda kanda, it rytų „Napoleoną“. Tfu, kad tave kur, nubaidyk tą šmėklą nuo veido.

Žilą plaukų draiskaną dukra nubraukė atgal.

– Tai tik plaukai, miegok, – ramino ligonę.

Sofija sėdėjo, vis žvelgdama, ar neužsimerkė mamos akys, bet jos tik dažniau mirksėjo, baidydamos muses, tos tūpė ant viso veido, patalynės, mėgaudamosi rūgščiu kvapu, kojėlėmis trypė paliegusį kūną, skrido Liucijai į burną, vis dar pravirą priekaištams, nurodymams, o Sofija, linguodama ant pasvirusios kėdės, skaitė Kafką, kad užsimirštu, ir jau beveik miegodama nepadoriai, neatleistinai žiauriai svarstė, ar mama spės numirti, kol ji išvažiuos į kelionę. Negi eilinį kartą sušiks jai gyvenimą?

Ar galima jį sušikti dar labiau?

O taip.

Mama jau kriokė, dejavo gaudydama orą, nepadėjo jokie prijungti aparatai, bet silpnas gyvybės siūlas timpčiojo ore tarsi apleistas voratinklis, kuriam tereikia vieno pūstelėjimo.

„Tokie kartais laikosi net keletą metų“, – Sofija išsigando savo minčių.

Slaptas mintis pakartojo pro šalį lekianti slaugytoja:

– Nepervarkit, kartais budintieji prie ligonių į dangų iš-eina anksčiau už tuos, kuriuos slaugo. Turbūt angelai mūsų vargšams ligoniams iš anksto pasikviečia pastiprinimą iš žemės.

Sofija net nusipurtė. Negalėjo įsivaizduoti savęs stovinčios prie švento Petro vartų, su duona ir druska laukiančios atvykstančios motinos, kuriai jautė tik gailėstį ir dar kelis jausmus, apie kuriuos čia nepadoru rašyti.

Sofija bandė tyliai prasmukti į tualetą, prasiplauti pažas-tis ir akis, kurios raudonavo it degančios, gal alergija pata-

lų dvokui, bet išvydusi save veidrodyje bėgo šalin, net Klaros šmėkla nebūtų išgašdinusi labiau nei jos pačios atvaizdas.

Paakiai pajuodę, patogusis megztinis, tarnavęs ir kaip pižama, ir kaip paltas, jau verkiant prašėsi išmetamas, rankos suvargusios, plaukai seniai nematę žirklių.

Dabar ji tikrai atrodė taip, kad angelai pastiprinimui kviestų pirmą sąrašę.

Net išgirdo jų sparnų zvimbę.

Angelai kvietė į svečius, į naują tarnystę atvykusioms sieloms, lengvas sparnų šnaresys artėjo, garsėjo, Sofija būtų jau pasidavusi, nualpusi ar kitaip baigusi žemišką kelionę, tik pajuto ant veido musę, jų ligoninėje šimtai, jokie ten ne angelai, ir prisiminė bilietą į kelionę.

– Gal tu jau miegok, mama. Užmerk akis, išsimaudyk jūroje, bangos teškens tavo kūną, plaukiok kaip vaikystėje, ar girdi, mama?..

Mirties atveju paaukoti savo organus, kurie gal dar visai nesusidėvėję, nes gerta ir rūkyta nedaug, motina kuo griežčiausiai atsisakė – ji ketino iškeliauti į rojų tokios sudėties, kokios ir atvyko į šitą Žemę, be jokių išimčių detalių, net jei jos labai praverstų gretimose palatose mirštantiems ligoniams. Pragaras, kaip kelionės kryptis, net nesvarstyta.

Kol įstengė, motina visus tikino, kad būtent neviltis dėl nevykėlės dukros jai įtaisė skrandžio ligą ir dabar va baiginėjasi ligoninėje.

– Jos dienos suskaičiuotos ant vienos rankos pirštų, – kalbėjo personalas, gailėdamasis Sofijos pasiaukojimo, kai ta

lakstė su garuojančiais sultiniais, kurių paragavusi motina išspjaudavo net toliau, nei sugebėtų silpnas ligonis, ir reikalaujavo kepsnių, o paskutinėmis valandomis tetulės Klaros torto.

Kepsnių poniai nebuvo galima, nes nebedirbo skrandis, tik visi nuo jos tai slėpė.

– Jums nervinis skrandžio paralyžius, – melavo jie, o motina tada besdavo pirštu Sofijos kryptimi, visiems nurodydama, kas kaltas.

– Dieve duok mano tėvams karalystę, kurios Žemėje jie net neuostė, o tada bent gabalėlį skirk ir man, – meldėsi ji naktį prie ligonės lovos. Tikinti nebuvo, bet tokiomis akimirkomis gi nežinai, ko griebtis.

– Jums budėti liko labai nedaug, – guodė gydytojai Sofiją.

Apydrungnę sriubą nemačiomis išpylusi į tualetą, Sofija išgirdo, kaip motina, atmetusi antklodę, ėmė klykti vėl norinti torto, dabar pat, tik jokiais būdais jos negalima palikti, tegul tortas gabalais atskrendas pas ją, tas teptas šviežia grietinėle ir spanguolėmis, nei per saldus, nei per rūgštus, nei per riebus, nei per plonais lakštais, o jei lakštai stori, tai ji sušersianti viską balandžiams ar katinams, kad tik nelieštų jos kepenų.

Ta naktis buvo paskutinė. Motina, keikdama visus aplinkui, ypač Sofiją, kuri nepadovanojo jai nė litro savos gyvybės, jaunystės, o juk galėjo, jei labai norėjo, tiesiog atriukti jai kokią dešimtį smagių metelių, jei labai geidi, viskas įmanoma, bet

liga ir senatvė pralaimėjo rytui švintant. Ir kai motina į patalus išpylusi buzos dubenį užvertė akis ir sukriokė: „Eikit visi velniop“, Sofija suprato, kad tapo laisva.

Pagarbiai užspaudė velionei akis, išbučiavo rankas, ją nešiojusias, kai nemokėjo eiti, paglostė plaukus, juos dailiai sudėliojo ant pagalvės, nepavyko tik pataisyti rūgščios mamos veido išraiškos, mat pavargusi nuo gyvenimo – o gal savęs? – užgeso su pikta šypsena veide ir nuvažiavo su visomis detalėmis į šaldytuvą, kad būtų aprenpta elegantiška suknele, marginta gėlėmis, koks sutapimas, beveik tokiomis pat kaip paskutinė jos gyvenimo pagalvė, kur liko sapnai apie Klaros tortą, suknia pasiūta dar prieš dešimt metų, tinkanti tiek pakasynoms, tiek Sofijos vestuvėms, kurios neįvyko.

Dar neįvyko, nes trūko vienos smulkmenos – jaunikio.

Laidotuvės atrodė gražiai.

Tai buvo ženklas, kad Sofijos kelionė pasiseks.

Bet ką mes žinome apie Sofiją?

